

# KULTŪROS

# PANORAMA

1

## RADVILIŠKIO RAJONO KULTŪROS ĮSTAIGŲ KOORDINACINĖS TARYBOS LAIKRAŠTIS

1990 m. VASARIS

Kaina 10 kap.

## ČIA IR DABAR

Pagrindinis laiko ženklas prabėgusiais 1989 ir šiais, 1990 metais — mūsų laisvėjimas. Mūsų dvasios laisvėjimas. Bet mūsų dvasia dar labai serga. Serga mažakraujyse, nutautėjimu, kultūrinės atminties praradimu, kalbos nuskurdinimu. Ligonei reikalingas grynas, laisvas oras.

Sie metai — didelių ir svarbių visai respublikai renginių metai. Vyks Kultūros Kongresas, Tautinė dainų šventė, antra kartą mūsų respublikoje lankysis folkloro festivalis „Baltica“. Kiekvienas šiu renginių turės didžiules reikšmės tiek visai Respublikai, tiek kiekvienam jos rajonui, plėtojant tautinę kultūrą, laisvinantis mūsų dvasias. Kitaip ir būti negali tuo metu, kada mes einame į Laisvę ir Nepriklausomybę, kai mes kasdien vis arčiau jū.

Jei kokieje Anglioje būtų paskelbti anglų kalbos metai, mes tikriausiai ilgai ir skaniai juoktumėmės. Lietuvoje šie metai paskelbti lietuvių kalbos metais. Ir mūsų visai neima juokas. Greičiau, susimąscius apie gimtosios kalbos padetį mūsuose, neretam ir graudulys gerklė suspaudzia — „vyresniojo brolio“ kalba baigia „okupuoti“ (ar „aneksuoti“) mūsiškę. Tiesa, mes dar nekalbame rusiškai, kaip kai kurios Sibiro tautos, nesame tokioje katastrofiškoje padėtyje, kaip mūsų kaimynai baltarusiai, kur baltarusiškai šnekant išgirsni nebent kokiamė kalme, bet ir i mūsų kalbą braute braunasi skolinių, barbarizmai, svetimos konstrukcijos, vertiniam iš rusų kalbos. Rytoj kovoti su tuo bus vėlu.

Kultūros darbuotojai pradėjo naujus 1990 metus kiek pasikeitę ir vis beieškantys kelių atsinaujinimui nuspindė, kad „skestančių gelbėjimas — pačių skestančių reikalas“. Jeigu apie kultūros dalykus — ir linksmus, ir graudžius — nickas nerašo („Mūsų krašto“ publikacijos retos ir nepajėgia ivariapusiškai ir pilnai atspindėti kultūrinės situacijos rajone), tai reikia patiemis leisti laikraštį.

Taip ir gime „Kultūros panorama“.

Apie ką rašysime? Rašysime apie rajono kultūros reikalus. Šventes ir liūdesius, pergalės ir pralaimėjimus (to blogo mūsų darbe taip pat netrūksta), džiaugsmus ir rūpesčius. Mūsų visų. Nes tik išlaikymas ir puoselėdama kultūrą, istoriją (o ji irgi yra mūsų kultūros dalis), mes išliekame ir išreiškiame save kaip tauta.

Pats pavadinimas ipareigoja žiūrėti į kultūros īvykius, procesus, vykstančius rajone, ne vien iš savo neaukštos varpinės, bet ir iš aukščiau, iš kur viskas matytų bendrame kultūros procesų kontekste. Kultūros procesų, vykstančių ne tik čia, Radviliškyje, bet ir visoje Respublikoje (apie Europą ir visą pasauli provincijoje, sutikite, galvoti nerealu).

Aišku, visuotinės ir dar tebesiplečiančios visuomenės politizacijos laikais rašyti apie amžinąsias kultūrines vertėbes — gana rizikingas darbas. Gali likti neišgirstas ar nesuprastas. Bet aš tikiu, kad net ir šiai laikais žmogui teberūpi teatras, šokis, daina, knyga, tautos istorija. Aš optimistas. Mes visi — optimistai. Nesinori tikėti, kad gyvename ir dirbamė velti.

Todėl viliuosi, kad „Kultūros panorama“ bus visų jūsų malonus draugas ir palydovas šiai metais. O gal ir sekančiais.

Be to, kad mūsų kalbėjimas nebūtų žaidimu į vienerius vartus, laukiame jūsų laiškų, atsiliepimų, pasiūlymų.

Mes gime į čia. Čia mūsų vieta. Ir mes visi tokie, kokie esame. Tokie mūsų išeities taškai. Belieka noras jau šiandien būti didesnis, turtingesnis savo dvasia. Norėti ir siekti. Jeigu šiandien to nepanorėsime, rytoj gali būti vėlu. Sotis dvasia labai greitai aptingsta.

Už neramą jūsų ir mūsų dvasią!

REDAKTORIUS

## LAISVĖS VĖJAS

Aš nežinau, ar turi pasauliję analogų mūsų tautos pasiryžimas šventi savo Nepriklausomybės šventę. Net labai žiaurios okupacijos ir tautos genocido metais atsiradovo didvyrių, kurie Vasario 16-ąją ant kaminų, bokštų ar medžiuvose iškeldavo Lietuvos Respublikos vėliavą.

Ir štai jau antri metai aneksuota tauta švenčia Nepriklausomybės dieną. Laisvai švenčia. Kupina tylaus džiugesio ir pasiryžimo būti tiems tų šlovingų žmonių, pirmo pasaulinio karo sumaišyje paskelbusių, kad Lietuvos valstybė po beveik pusantro šimto metų vėl gyva. Vasario vėjui plaikstant plau-

kus ir vėliavas, visi junta dvelkiantį Laisvę. Tai artėja mūsų darbais ir viltimi, mūsų atmintimi parersta Nepriklausomybės atgavimo diena.

Svarbiausia išvada, besiperšanti iš tautos Atgimimo metų, yra ta, kad nužmoginančiai mašinai nepavyko mūsų padaryti mankurtais, numarinti mūsų istorinę atmintį.

Pirmas to pasireiškimas — atstatomai paminklai. Paminklai Vytautui Didžiajam ir Nepriklausomybės metinėms atminti, kurie Nepriklausomoje Lietuvos stovėjo beveik kiekviename kaime. Atstatomi jie, nežiūrint į meninę vertę, nors jis daugeliu atvejų tikrai gal-

néra didelė, nes tie paminklai pastatyti paprastų kaimo žmonių, be didesnių įmantrybių, iš po ranka pasitaikiusiu medžiagų: akmenų ar cemento. Ir tai visai nesvarbu. Svarbu ne tų paminklų meninė vertė, o jų idėjinė reikšmė. Galbūt net priminimas apie tuos laisvus žmones, kokiais mes šiandien tiesiog nedrįstame būti, kurie tokiu būdu, pastatydami paminklą ar obeliską, galėjo irodyti savo istorinę atmintį, liudytį sau ir ateinančioms kartoms meilę Laisvei ir Tėvynei.

O tokio liudijimo poreikis grįžta. Grįžta kartu su mūsų šventėmis, ypač su Vasario 16-ąja. Nepriklausomybės švente. Ir per tokias šventes jis byloja mūsų lūpomis Europai ir visam pasauliui.

E. DAUGNORA

**Z**IEMOS pabaigos šventės ir jų apeigos susiformavo pirmykštės žemdirbystės laikais.

Prosenovines žiemos išvarymo bei atsisveikinimo su ja apeigas, giliai ileidusias šaknis visoje Europoje, krikščionybė sutapatinė užgavėniui. Sių šventę katalikai švenčia 46 dieną prieš Velykas, dažniausiai vasario mėnesį ir visuomet antradienį, t. y. gavėnius išvakarėse. Tačiau prosenoviniu papročiu, atėjusiui iš pagoniškosios religijos, žmonės ją pradėdavo šventę beveik savaitę prieš gavėnią.

Ženovinėse užgavėnių apeigose yra keli pagrindiniai elementai: vašės, važinėjimas po laukus bei važiavimas į svečius ir žirgų lenktynės, moteriškos ar vyriškos lyties stabo vežėjimas ir jo žudymas, vaidinimas persirengus gyvuliais, sventimais žmonėmis bei demonais, žemos demono — Lašininio kovos vaizdavimas su pavasariu — Kanapiniu, laidotuvų inscenizacija, vestuvų inscenizacija, laistymasis vandeniu, įvairūs būrimai.

Žiemos pabaigos švenčių apeigose buvo rengiamas apeiginis stolas. Iš apeiginų valgių svarbiausiu buvo blynai. Jie yra vieni iš archaišiausių valgių, ilgainiui tapę apeiginiu, žiemos švenčių pabaigos patiekalu. Be to, apskrita blynų forma galėjo simbolizuoti pavasario saulę.

Pradedant ketvirtadieni, stengiasi valgyti kuo daugiau mėsos, blynų ir kitų valgių. Riebujį ketvirtadienį valgydavo 4 sykius, pentadienį — 5, šeštadienį — 6, sekadienį — 7 sykius. Paprotys daug valgyti šiomis dienomis buvo magiška priemonė turėti gerą ir sotų gyvenimą.

Lietuviai, kaip ir kiti Europos žemdirbiai, dideli dėmesį skyrė užgavėnių pasivažinėjimams. Prosenoviskas mūsų protėvių paprotys buvo važinėtis rogutėmis, geldomis ir kt. nuo kalniukų. Tai buvo magiška priemonė laidoti gera linų bei javų derlių. Be to, važinėdavosi rogėmis, pakinkytomis arkliais. Vienas iš įdomiausių paprocių buvo apvažiuoti ratu, ypač linų lauką, kartais net po tris kartus.

Plačiai buvo žinomas paprotys, atvažiavus į rugių lauką, iššokti iš rogių ir pasivolioti sniege. Tai tikėjimas, kad žmogus ir žemė glaudžiai tarp save susiję. Kai žmogus dėl ligos ar kitos priežasties nusilpsta, žemė jam suteikia jėgą, jeigu jis su ja susiliešias. Manita, kad žiemos pabaigoje žen-

mė esanti nusilpusi, ir jai reikalina pagalba.

Apeiginame pasivažinėjime svarbią reikšmę turėjo laistymasis vandeniu. Senovės žemdirbiui tai buvo ne pramoga, o priemonė sukelti atsilimą, paverčiantį sniegą vandeniu, gausinantį upių, ežerų bei šaltinių vandenį, kad ateinančią vasarą augalai bei pasėliai gautų pakankamai lietaus.

Plačiai Lietuvoje buvo žinomas paprotys vežioti „bičių spiečių“.



## PAPROCIAI IR TRADICIJOS

# UŽGAVĖNĖS



Paprastai bites vaizduodavo susodinti į kubilą, apdengti paklode ir zyziantys, kaip bitės, vaikai. Žmonės juos šlakstydavo, laistydavo vandeniu, gržūsius šlapius džiovindavo vantomis. Atseit nuo to vasarą bitės gerai spiedavusios, nešdavusios daug medaus.

Lietuvoje, kaip ir kitur, užgavėnių dieną, ypač jaunavedžiai, važiuodavo pas gimines į svečius. Važinėjantis ar važiuojant į svečius buvo dainuojamos užgavėnių dainos ir sutartinės.

Vienas iš įdomiausių užgavėnių pasilinksminimų yra arklių lenktynės. Galimas daiktas, kad arklių lenktynės per užgavėnes turėjo ryšį su mirusiu prosenių minėjimu.

Apeiginis supimasis per užgavėnes buvo ne kas kita, kaip magiška priemonė paskatinti linus ir kitus javus bei gyvūnus gerai augti: kuo aukšciau išsispusi, tuo didesni linai ar javai augsiai.

Etnografiniai ir rašytiniai šaltiniai rodo, kad persirengėliai žmonėmis, gyvuliais ir kt. dėdavosi kuo baisesnes kaukes, padarytas iš medžio žievės, avikailio ar kitokio kailio. Kaukės kartais būdavo išviliausiai nudažomos. Jos vaizduodavo senius, mušeikas, elgetas, čigonus. Be to, visoje Lietuvoje buvo paplitusios „čigonų“, „vengrų“, žvérių, gyvulų bei paukščių, velineių, giltinių kaukės.

Su užgavėnių apeigomis susiję moteriškų, vėliau vyriškų stabų da-

rymas, jų vežojimas bei žudymas. Stabus dažnai lydėdavo persirengėliai, vaizduojantys įvairius gyvulius ir nepažįstamus žmones. Persirengėliai, pavežiojė More, pavakariais nuveždavo galan kaimo ir paskandindavo arba sudegindavo. Grždami jie vėl krėsdavo įvairius pokštus.

Po visų išdaigų jaunimas rinkdavosi viename didesniame name ir šokdavo, linksmindavosi. Lietuvė, kaip ir kitur, buvo paprotys užgavėnių pasilinksminiuose vaidinti vestuvės.

Plačiai lietuvių praktikuotas persirengėjimas vyrai moterims ir moteris — vyrais, naujagimių nėjoiimus, meilė simbolizuojantys žaidimai, vestuvių inscenizacija ir kt greičiausiai buvo erotinio pobūdžio. Jie turėjė sukelti vaisingumą bei derlingumą.

Ziemos pabaigos švenčių apeigose buvo ypač gerbiami jaunavedžiai ir išjuokiami nevedę, ypač senmergės.

Persirengėlių, tarp jų ir Lašinių su Kanapiniu, jaunimo žaidimų žiemos švenčių apeigose keliamam juokui buvo priskiriamas didelė magiška galia bei simbolinė prasmė. Senovės žmonių tikėjimu, juokas turėjės nepaprastos galios numarinti žiema ir pažadinti pavasarį, prikelti žemę naujam gyvenimui. Juoko bijančios piktosios dvasios. Jis ilginas žmogaus gyvenimą, nes tas, kuris juokiasi, nesensta.

Pirmaoji diena po užgavėnių — pelėnija buvo laikoma lyg ir pirmajai pavasario diena, todėl tą dieną žmonės nesikeldavo su tamša, o laukdavo, kol išauš ir patekės saulė, t. y. keldavosi taip, kaip pavasarį. Pelenijos dieną senovėje buvo atliekamos apeigos prie besikurenčio namų židinio. Po apeigų žemdirbiai barstė židinio pelenais dirvas, gyvulius, žmones, trobas ir kt.

Ilgai išliko paprotys persirengėti seniu arba dėde Pelenumi.

Plačiai buvo žinomas paprotys pelėnų dieną išvilkti į gryčią trinką ar akmenį, kad ateinančią vasarą linai gerai užaugtu. Vyrus, vilkusių trinką, šeimininkas privalėjo pavaišinti. Tada jie vėl trinką išvilkdavo į kiemą.

Per užgavėnes ir pelėnų dieną žemdirbiai burdavo, koks bus derlius, kaip seksis su gyvuliais, kokia bus sveikata.

**Iš Pranés DUNDULIENĖS knygos „Lietuvių etnografija. V., 1982. p. 261-265.**

## Meno saviveiklos kolektyvų dėmesiui

Folkloro šventė — konkursas — balandžio 22 d. (Baisogaloje).

Vokalių ansamblių apžiūra — balandžio 28 d. (Sidabrave).

Rajoninis vokalių-instrumentinių ansamblių konkursas — balandžio 29 d. (Raudondvaryste).

Klubinių įstaigų interjero, eks-

terjero ir aplinkos tvarkymo apžiūra — gegužės mėnesį (vietose).

## RESPUBLIKINĖS TAUTINĖS DAINŲ ŠVENTĖS ANTROSIOS PERŽIŪROS

Jaunimo ir vyresniųjų šokių kolektyvų — kovo 18 d.

Jaunučių, jaunių ir pagyvenusių žmonių šokių kolektyvų — balandžio 8 d.

Vaikų ir mišrių chorų, instrumentinių kolektyvų — balandžio 21 d.

## MENO SAVIVEIKLOS KOLEKTYVUOSE

Baisogalo kultūros namų liaudies folklorinio ansamblio „Dainoriai“ vadovas S. Černiauskis neseniai grįžo iš Vilniaus, kur dalyvavo etnografinių ir folklorinių ansamblių vadovų seminarė. Tikimės jo išpūdzius išvysti „Kultūros panoramoje“.

# Laukia nauji darbai

Baigęsi 1989 metai, pilni įdomių ivykių, jubiliejų. Kasdien girdime kad baigęsi mitingų, piketu metai. Reikia dirbtį. Kaip dirbtį? Su kuo dirbtį? Šie ir dar daugybė klausimų neduoda ramybės rajono bibliotekininkams.

Praėjo tie metai, kuomet džiaugėmės „dideliais“ darbo rodikliais, galvodavome apie soc. lenktyniavimą. Siandien to nebéra. Kalbame apie tai, ko reikia žmogui, kuo biblioteka turi prisdėti prie mūsų pačių, tautos atgimimo.

Su tokiais klausimais kreipėmės ir į rajono gyventojus per rajonini laikrašti, kvietėme visus diskusijai. Diskusija neįvyko. Sėkmingesnė buvo anketinė apklausa. Eliniai kaimo bibliotekos skaitytojai teigia, kad kaimo biblioteka labai reikalinga. Tačiau ne visada laiku galima gauti knygą. Knyga pirma patenka į prekybos tinklą. Nepatenkina skaitytojų ir gaunamų knygų egzempliorių kiekis. Susidaro dideles eilės norinčių perskaityti tą ar kitą populiaresnę knygą.

Idomu ir tai, kad šiandien diskutuojama ir dėl bibliotekininkų atlyginimo. Bevek visi ūkio specialistai sutinka, kad bibliotekininkų atlyginimas per mažas, kad kai kurie bibliotekininkai dirba tik iš dielės meilės ir pasiaukojimo.

1990 metai rajono bibliotekininkams — savarankiško ūkininkavimo metai. Turėsime savo sąskaitą banke, buhalteri. Tai gerai. Bet keiliame klausimą, nors ir nedrašiai, kaip gyvensime, jei skirtos jau ir taip nedidelės lėšos, dar sumažintos rajono deficitui padengtį. Iki šiol nežinome, ar rajono LDT Vydomasis komitetas atras galimybę 50 proc. priedams mokėti.

Esame optimistai. Galvojame netik apie pinigus. Svarbiausiu uždaviniu mums išlieka žmonių dvasinių poreikių patenkintimas.

Centrinėje bibliotekoje sukurtas muzikos skyrius, kurio pagrindinis tikslas — įvairių skaitytojų grupių užimtumas.

Bibliotekininkai kvietė ir dabar

kviečia visus skaitytojus su pasiūlymais, pageidavimais bibliotekininkų darbui gerinti.

Labai aktualus vaikų bibliotekos klausimas. Prieš metus turėjome vaikų klubą „Vaivorykštė“, kuriamo vaikai galėjo užsiiminėti. Tačiau dėl mažų patalpų ši veikla nutruko. Turėjome vaikų teatrą. Siu metu su lėlėmis žaidžia patys bibliotekininkai, sukytiesdamis vaikus į Centrinę biblioteką.

Sunku šiandien suprasti, ko reikia skaitytojui. Per 1989 metus mūsų paslaugų atsisakė apie 900 skaitytojų. Motyvai — nespėjame perskaityti laikrašti, o kur dar radijas, televizija.

Nors šiandien vis kalbame apie technines priemones bibliotekoje, ji šiai dienai teturi vieną televizorių, teletaipą ir kelis telefonus. Tai ir visa techninė bazė, kai šiandien beveik kiekviena šeima turi savo aparatūrą. Deja, mums dar ilgai teks laukti tos ar kitos bibliotekai pritaikytos aparatu.

Nežiūrint šių bėdų, tikimės, kad šie metai bus geresni, praturtėsime dvasiškai ir patys ir mūsų skaitytojai.

A. JANUŠEVIČIENĖ

## KONFERENCIJAI ARTĒJANT

### Lietuvos kraštotoyros draugijos Radviliškio rajono skyriaus darbo

## PROGRAMA

### (projektas)

Atstatant mūsų draugijos ryšį su 1925 metais įsteigusia Lietuvos kraštotoyros draugija, numatoma tokia darbų programa:

Istorijoje — kaupti medžiagą kaimų istorijoms ir ruošiamam spaudai Lietuvos kaimų enciklopediniams leidiniui. Rinkti medžiagą (dokumentus, eksponatus), atsiminimus, rašyti ir skelbti darbus apie 1863 metų sukilimo, knygnešių, daraktorių veiklą, 1905—1907 metų revoliuciją, apie 1918—1919 metus, Lietuvos Respublikos (1920—1940) ekonominių, kultūrinių ir politinių gyvenimą, Lietuvą 1939—1941 metais, Raudonosios armijos įgulų įsteigimą, Lietuvos Respublikos žlugimą, rinkimus į Laiudies seimą, Lietuvos įjungimą į TSRS, karą ir pokarių, masinių žmonių trėmimą, prievertinę kolektyvizaciją. Rašyti gamybinių kolektyvų, mokslo, kultūros ir kitų įstaigų ir organizacijų istorijas, metraščius. Stengtis, kad per paskutinį dešimtmétį mokyklos parašytų savo istorijas;

Gamtotoyroje — aprašyti, nufotografuoti, tirti gamtos paminklus (riedulius, šaltinius, atodangas, senus medžius, parkus), užrašyti su jais susijusius istorinius įvykius, legendas, padavimus. Tirti oro spejimus, rinkti medžiagą apie žemdirbystę, gyvulininkystę ir t. t.;

Etnografijoje ir tautodailėje — aprašyti gyventojų verslus, tų darbų metu vartotus įrankius. Fotografuoti, aprašyti sodybas, trobesius, kapines, baldus, susisiekimo priemones, švenčių papročius (krikštynas, vardynas, vestuves, laidotuves ir kt.), kaimynų bendravimo tradicijas, talkas, liaudies mediciną ir t. t.;

Tautosakoje — rinkti poetinę ir liaudinę kūrybą, dainuojamąją tautosaką (dainas, raudas, giesmes, pasakojamąją tautosaką (pasakas, sakmes, padavimus, legendas), smulkiajā tautosaką (patarles, mišles, greitakalbes, užkalbėjimus). Rinkti vietovardžius, pravardes, atsiminimų medžiagą apie žymesnius savo krašto kultūros ir mokslo veikėjus;

Paminklų apsaugoje — rinkti žinias apie istorijos ir kultūros paminklus, išaiškinti naujus paminklus, užrašyti prisiminimus apie memorialines sodybas, dvarus, palivarkus, liaudies architektūrą, liaudies meno kūrinius (skulptūras, koplytėles, koplystulpiai ir kt.). Rinkti medžiagą apie technikos paminklius. Organizuoti visuomenės talkas ir paminklų tvarkymo mėnesį;

Muziejininkystėje — skatinti kolektyvus steigti visuomeninius muziejus, pertvarkyti esančias ekspozicijas tautinės saviraškių kryptimi. Rinkti eksponatus visuomeninių muziejų fondams;

Organizacijėje veikloje — teikti metodinę paramą, organizuoti ekspedicijas, pažintines ekskursijas, kraštotoyrių darbų ir kitocio podūdžio parodas, nušvieti kraštotoyrinę veiklą spaudoje, užsiimti leidybine veikla, skatinti gyventojus ir kolektyvus stoti į draugių tikraisiais nariais, rémėjais ir kolektyviniais nariais.

Visus programoje numatytais darbus organizuoti bendraujant su kultūros fondu, istorinės atminties klubu, LPS rajono taryba, tėviškėnų klubu ir kitomis organizacijomis.

### LIETUVOS KRAŠTOTOYROS DRAUGIJOS RADVILIŠKIO RAJONO SKYRIAUS TARYBA

#### PASKYRIMAI

Irena Baltušnikaitė vasario 1 d. paskirta Pašušvio kultūros namų direktore. 1990 m. baigė Rokiškio kultūros mokyklą.

#### Irma Jankauskaitė vasario 5 d.

paskirta Beinoravos kultūros namų meno vadove. 1990 m. baigė Telšių kultūros mokyklą.

#### Jūratė Norvaišaitė sausio 2 d.

paskirta Baisogalos kultūros namų meno vadove. 1989 m. baigė Telšių kultūros mokyklą,

## Tėviškėnų klubas

Vasario 9 d. Vytautui Bložei su kanka 60 metų. Sveikiname nuo Baisogalos kilusį poetą ir ta proga spausdinam vieną ankstyvosios jo kūrybos eilėraštį, skirtą gimtajam miesteliui.

### B A I S O G A L A

Nuo mažens aukštumas mėgau,  
Bet Baisogala lygi vieta:  
Nei krioklių, nei viršunių sniego,  
Vien dirvų raukšlėta kakta,  
Akiratis girių retokų,  
Durpynų akmens anglis...  
  
Oi dažnai, užsikorei ant stogo,  
Dairydavaus į šalis!  
Troškau išlekti su varnėnais  
Tolyn, į pietų kraštus...  
Ir kramčiau, pasilięs vienas,  
Rakščių subadytus pirštus...  
  
Kas metai patvindavo Kiršinas...  
Aš ant lyties — plaukte...  
Klebono malūnas — milžinas  
Modavo rūko skraiste...

Vélei tu, Baisogala mano...  
Gimtinėn, namo grižau.  
Rudenio vėjas kedena  
Plaukus.  
Kaip ir anksčiau.  
Ilgesys apima žmogų,  
Kai į langus barbena lietus...  
  
Bet daugiau nebelipsiu ant stogo  
Su varnėnais lėkt į pietus.  
Man ir čia, tėviškėj, gera.  
Nors Baisogala — lygi vieta.  
Pragiedréjo  
Komaro dvaro  
Apniukus arimų kakta...

## Žodžio šventė

Siemetinis moksleivių raiškiojo skaitymo ir poezijos spektaklių konkursas skyrėsi nuo praėjusių tuo, kad kartu su mokyklų atstovais dalyvavo ir kultūros įstaigų raiškiojo žodžio mėgejai moksleivai. Vargu, ar tai inėsė į šią kasmetinę žodžio šventę kažką naujo, bet vien dvielė kultūrą nešančių įstaigų susijungimas gražiam darbui, gimtojo žodžio propagandai, nuteikia optimistiškai.

Nors rezultatai gana liūdni — net dvielėse grupėse neatsirado, ką siusti į zoninę šventė-konkursą. Nemanyčiau, kad tai rodytų kokią šio žarno krizę ar sąstingį. Greičiausiai atėjo vertybų perkaunojimo, naujo repertuaro formavimo, tolesnio kelio paieškų metas.

Jau nebe pirmi metai nebesigirdi skaitovų repertuare eilių, šlovinių partiją (kaip pasityčiojimas dabar skamba „mylėkai partija, vaikuti“), didžiąją tévynę ir stipriąją jos tautų draugystę (viena tauta jau nebe tik keikia kita, bet po truputi pradeda pjauti). Bet tuo iškyla ta pati problema — repertuaro. Ar šloviniusius poetus pakeitus B. Brazdžioniui, visos problemos jau taip ir išsišprendžia? Aš visai ne prieš vieną dižiausius mūsų lyriku, bet argi pagal jėgas penktokui ar šeštokui B. Brazdžionio eilės? Argi sugebėjis atskleisti visą poetu pasaulėvaizdžio tragizmą, sudėtingumą, kry-

žių, likimo užkrautą žmogui, kuris žygiuoja per pasaulį ne su kūju ir pjautuvu, ginkluotas pergalingomis socializmo idėjomis, o „baltas baltas kaip vyšnios viršunė“? Gal kartais paaukokime savo meilę Lietuvai ir jos kančiai ir padékime jaunam skaitovui pasirinkti pasaką. Kartais aš labai bijau, kad net manom sekamoje vakarinėje pasakoje nelaimingos našlaitės ar karalaitės pavardė nebūtų Prunskienė, o devyngalvio slibino — koks Ivano-vas ar Burokevičius. Pasaka turi likti pasaka. Nors gal šiai laikais tai ir labai sunku. Stai ir dabar, kai rašau šias pastabas, radijo taškas Bagdonu balsu dainuoja daina, kurioje suplakti Dievas, úkiskaita ir stiprus centras...

Galima būtų jauniesiems skaitovams padaryti ir daug kitų pastabų: dėl laikyenos, tarties, bet tai jau daugiau asmeniškesnių pokalbių temos, o be to, nenoriu pasirodyti dideliu niurzgliu ir bambekliu.

Bendras išpuolis iš šios šventės (o šventinė nuotaika tikrai jautėsi, nors dainuoti ir nelabai norėjosi) gana neblogas. Yra grupė įdomių skaitovų ir pedagogų, gana vaisingai besidarbuojančių raiškiojo žodžio baruose. Yra kasmetinė šventė, kurioje kuo toliau, tuo mažiau juntama varžybų dvasia. Jau nemazā gero yra. Tikėsimės, kad kitąmet gero bus dar daugiau.

R. KISKIS

## Numatytos gairės

Vasario 2 dieną įvyko eilinis rajono klubinių įstaigų darbuotojų metodinis pasitarimas. Jo metu aptarti praėjusių metų darbo rezultatai ir numatytos gairės naujiesiems.

Išrinkta darbo kolektivo taryba iš 5 asmenų. Nors 3 iš jos narių priklauso koordinacinei tarybai (lyg ir savo išskai administracijai), bet tikėsimės, kad ji vaisingai darbuosis.

Patyirtinta materialinio skatinimo sistema (ji pakeitė dar pernai taikytą, nors kiek sumodernintą soc. lenktyniavimo rezultatų suvedimą).

Įvyko pokalbis su rajono finansų skyriaus atstovais. Deja, jis neatneše džiugiu naujienu. Rajono biudžeto deficitą salygomis vargu ar galime tikėtis kultūros darbuotojų materialinės padėties gerėjimo. Belieka pasitikėti savimi.

Be to aptartas renginių ir meno saviveiklos kolektivų apžiūrų-švenčių planas ir kitų klausimai.

## PARODA

Radviliškio tautodailininkų klubas veikia gana aktyviai. Jo nariai kasmet suorganizuoją 1—2 personalines ar kolektyvinės parodas Radviliškyje, dalyvauja respublikinėse parodose, Liaudies meistru šventėse (siemetinė tarprajoninė tautodailės šventė rugės mėnesį įvyks Radviliškyje).

Stai ir dabar rajoniniuose Kultūros rūmuose veikia klubo narių darbų paroda. Paroda labai ivairi ir marga. Todėl neimanoma, o ir visai nebūtina, išskirti idomiesnius darbus ar autorius. Reikia tiesiog gérētis tuo, ką matai.

Cia B. Samulienės, A. Taurovičienės, E. Armonienės ir kitų autinėlių, L. Petruskaitės, G. Stugienės, A. Ladukienės siuviniai, J.

Kurmanskienės keramika, M. Aluzienės, M. Jankauskiene mezginiai. Idomiai G. Stugienės batikos technika atliklos servetėlės, K. Litvinaitės, V. Matuzevičiūtės karpiniai, A. Minkevičiaus tapyba, J. Bakauskio medžio drožiniai, A. Zolpienės tautinės juostos ir daugybė kitų idomų dalykų.

Džiugina bėsiplečiantis technikos diapazonas, didėjantis autorų profesionalumas. Gražu ir tai, kad parodoje tautodailininkai dalyvauja jau kartu su savo mokiniais. II-os vidurinės mokyklos mokytoja K. Svedarauskaitė pristato visą pulką savo mokinų darbų, jau žana subtilių ir idomų. Tai teikia vilčių, kad savo rankomis kuriančių grožį musuose nepritrūks.

Tik vieno gaila, kad tiek mažai žiūrovų aplanko šią parodą.

D. LASKYS

## 1990-ųjų jubiliejinės datos

Vasario 9 — 60 metų poetui Vytautui Bložei (gim. Baisogaloje), balandžio 27 — 70 metų aktoriui Vaclovui Blédžiui (gim. Kumbiliūnose),

birželio 14 — 100 metų Stanislovui Mastauskui.  
liepos 29 — 50 metų aktoriui Vytautui Tomkui (gim. Radviliškyje).

Redakcine kolegija: J. Dabulskienė, E. Daugnora (redaktorius), V. Javdova, A. Januševičienė, A. Jurgauskas, E. Prascevičius, V. Valantinaitė